

„HARAGUDTAM AZ ANGYALOKRA, HOGY ÁTB*SZTAK”

Angyalkultusz és UFO-vallás

Tanulmányomban¹ a posztmodern angyalkultusz (Gardella 2007; Draper – Baker 2011; Utriainen 2015; Gilhus 2012; Kis-Halas 2008), valamint az ezoterikus UFO- és földönkívüli-vallások² világába kísérlek meg betekinteni. Egyrészt olyan élethelyzeteket, értelmezési stratégiákat, gondolkodási mechanizmusokat mutatok be, amelyek bepillantást engednek a jellegzetes, kortárs alternatív spiritualitás kontextusában kialakuló, egyéni világképek megfogalmazásának és formálódásának folyamataiba. Másrészt feltárom azokat az információs csatornákat, amelyeken keresztül a változásokhoz vezető globális jelenségek utat találnak a helyi kisközösségekhez, és végül az egyénhez. Vizsgálatom alapját kötetlen beszélgetések és félig strukturált interjúk adják, amelyeket a különböző rituális illetve közösségi alkalmakon szerzett tapasztalataimmal egészíték ki. Mind a posztmodern angyalkultusz, mind az ezoterikus UFO- és földönkívüli-vallások globális jelenségek, elterjedésükben a világháló közvetítette ismereteknek, az ott folyó online vallásos-spirituális diskurzusoknak óriási szerep jut.³ Éppen ezért

- 1 Az ezekhez az eredményekhez vezető kutatás az Európai Kutatási Tanács részéről, az Európai Közösség hetedik keretprogramjából (2007–2013), az EKT 324214 sz. támogatási megállapodása alapján finanszírozásban részesült.
- 2 Mindkét irányzat az új vallási mozgalmak körébe tartozik, l. Partridge 2003a. „Az UFO-k és a földönkívüliek látogatásai körül keringő vallási áramlatok olyan kozmológiákat nyújtanak, amelyek szerint földi létünk egy nagyobb léptékű kozmikus terv részét képezi, [...] olyan világnézettel szolgálnak, amely feltűnő módon összpontosít a földi vonatkozásokra, valamint olyan megváltástanokat kínálnak, amelyekben a jóindulatú idegen lények beavatkozása szabadít meg bennünket aggodalmainktól, vagy ragad el minket a küszöbön álló katasztrófák elől. [...] Ezek a vallási áramlatok bizonyos értelemben azt célozzák, hogy tudományosnak hangzó nyelven őrizzék és újítsák meg az ősi vallási témákat és motívumokat.” Ostling 2016: 426–427. [Fordítás tőlem, K-H. J.]
- 3 Szemléletformáló tanulmányukban Cowen és Hadden az internetet egyrészt a vallásról szóló kommunikáció társadalmi kontextusának (*religion online*), másrészt a vallásgyakorlat új színtereinek (*online religion*) nevezték (2004: 120), lásd még Højsgaard – Warburg 2005b; Possamai 2012; Trospen Shorey 2016. E kutatási paradigma jegyében vizsgálja a cybertérben folyó kommunikációt Mia Löwheim, és ez alapján írja le a svéd fiatalok vallási identitáskonstrukciós stratégiáit (Löwheim 2007), továbbá Löwheim – Linderman 2005: 121–137. Corryright (2004) a kortárs spirituálisok hálózatát jellegét elemzi, és kézenfekvő analógiaként az internetet emeli ki. Schofield-Park vallásszociológiai elemzése arra hívja fel a figyelmet, hogy a filmek, a videó-szerepjátékok és az internet közvetítette vizuális reprezentációk jelentősen befolyásolják az amerikai tizenéveseknek a természetfeletről (benne az angyalokról) alkotott elképzeléseit, vö. (2005: 183–205). Hasonlóképp, a videó-szerepjátékok látványvilága és szimulációs technikái új – performatív és experimentális – dimenziókkal gazdagítják a science-fiction diskurzusokat, véli Frelík 2014. Possamai összefoglaló néven hyper-vallásoknak nevezi azokat a (kvázi?)-hitrendszereket / mitológiákat, amelyeket egy-egy emblematis science-fiction filmalkotás (*Star Wars*, *Mátrix*), illetve filmsorozat (pl. *Star Trek*), vagy népszerű szerepjátékok (*World of Warcraft*) inspirálnak (2012: 1–2), lásd még Morehead 2012; McCormick 2012. A média és az online kommunikációs közeg szerepe az új angyal-elképzelésekben is markánsan megjelenik, lásd pl. Gilhus 2012: 236–241; Uibu 2012; Kis-Halas 2008; 2009 vonatkozó esettanulmányait. A földönkívüli- és UFO-vallások esetében hasonló jelenségek tapasztalhatók, lásd pl. Partridge 2004, Zeller 2012.

mindkét esetben arra törekedtem, hogy minél alaposabban megismerjem ezt a virtuális közeget, és megtaláljam kapcsolatait az esettanulmányokban megjelenő helyi vonatkozásokhoz.

Egy évtizede havonta látogatom Zitát, a gyógyító masszórt, aki nemcsak számos alternatív terápia avatott (sőt beavatott!) szakértője, hanem a helyi viszonylatokban jelentős spirituális tanító is. Ott volt több ezoterikus csoport és klub alapítói között. Bár az utóbbi években már egyiknek sem tagja, egykori klubtársaival a mai napig baráti viszonyt ápol. A kettőnk közti kapcsolat jórészt hasonlóan alakul, és a találkozásaink is nagyjából azonos forgatókönyvet követnek, mint az egykori klubélet. Beszélgetéseinken rendre beszámolunk egymásnak frissen szerzett ezoterikus ismereteinkről, véleményt cserélünk spirituális tapasztalatainkról, olvasmányokat, filmeket, internetes oldalakat ajánlunk egymásnak. Tudtam Zitáról, hogy már hosszú évek óta szoros kapcsolatot tart fenn az angyalokkal: érzékeli a jelenlétüket, a segítségükkel gyógyít, az ő útmutatásukat követve szervezi mindennapjait, hozzájuk fordul, ha a saját és szerettei jövőbeli sorsára kíváncsi, és a támogatásukat kéri, amikor döntést kell hoznia. Az angyalok, továbbá, fontos szerepet játszanak a személyes halottaival való kapcsolattartásban is: üzeneteket hoznak tőlük és viszont, tájékoztatják őket Zita evilági sorsáról, érzéseiről és gondolatairól. Pár hónapja Zita két megrázó eseményről számolt be: elvesztette a bátyját, akinek halála fölött képtelen napirendre térni, és elvesztette az angyalokba vetett hitét, mert csalódott bennük.

A jelenlegi írás egyik kiindulópontja ez, a kételytől a kiábrándulásig vezető történet. De van egy másik történet is: Anikóé, aki a fia halálát követően az angyalokban teljes szívvel hívő látóvá vált. Anikó esete éppen azért került ide, mert számos ponton érintkezik Zitáéval, ám az övével ellentétes irányú folyamatot mutat be: az angyalhit kialakulását és megszilárdulását. Mindkét esetben középkorú, vidéki (kisvárosi-falusi) nők egyes szám első személyben elhangzott élményelbeszéléseiből bontakoznak ki ezek a történetek, és abban is azonosak, hogy egy közeli hozzátartozó halálát követő trauma köré szerveződnek. Ebből adódnak alaptémáik hasonlóságai: halottakra, angyalokra, és a túlvilági életre vonatkozó elképzelések jelennek meg bennük, továbbá fontos szerephez jut a halottak és az élők viszonya. Az elbeszélőik vallásos világszemlélete is részben megegyezik, amennyiben a kortárs alternatív spiritualitás jellegzetes példái, amelyek az angyalok körül kialakult posztmodern, ezoterikus hiedelemkörbe illeszthetők. Ugyanakkor Anikó római katolikus családi háttérből érkezik, míg Zita református neveltetést kapott, s ennek a későbbiekben még lesz szerepe. Mindkét történetben az angyalok „újrafelfedezésének” vagyunk tanúi, igaz, az angyalok szerepkörei ellentétes előjelűek bennük. Anikó esetében az új angyalkultusz a korábbi, zsidó-keresztény elképzeléseket váltja le, de az angyalok az ő számára egyértelműen jóindulatú lényként jelennek meg. Zita már ezt a pozitív előjelű posztmodern angyalképet írja felül egy még újabb ideológia, nevezetesen egy galaktikus összeesküvés-elmélet hatására, amiben az angyalok határozottan negatív szerepet játszanak.

Angyalkultusz: halottkultusz? Anikó példája

Mielőtt rátérnénk Anikó történetére, fontos tisztáznunk a két elbeszélő, vagyis Anikó és Zita viszonyát. Anikó éveig Zita kliense volt.⁴ Azért fordult a környéken jól ismert gyógyítóhoz, mert állandóan fáj a háta. A masszázs és a kiegészítő kezelések alatti beszélgetésekben Anikó halotti jelenésekről, különös álmokról, hallucinációkról, megváltozott tudatállapotban szerzett élményekről számolt be.⁵ Zita számára hamar világossá vált, hogy Anikó „vevő” a halottak világából érkező üzenetekre, fogékony a spirituális szemléletmódra, érdeklődik az ezotéria. Zita pedig nemcsak a halotti látomások⁶ értelmezésében nyújtott segédkezet Anikónak, hanem sikeres gyógyulása után egyenesen a tanítványának fogadta. Olvasnivalóval látta el, és rendszeresen megbeszélte vele az olvasottakat. Spirituális témájú előadásokra, tanfolyamokra, rendezvényekre hívta. Végül pedig beavatta a reiki gyógymódba.⁷

Anikó és az angyalok szoros kapcsolata akkor kezdődött, amikor ő is tagja lett a Zita és két társa által alapított helyi reiki klubnak. Ez hamarosan *angyalklub*bá alakult át, ugyanis időközben valamennyien elvégezték egy pécsi oktató hétvégi angyaltanfolyamát.⁸ Ezután az összejöveteleken – többek között – rendszeresen megidéztek az angyalokat: gyertyát gyújtottak, meditáltak, majd éberem figyelték a „jelet”, ami az angyal érkezését hivatott hírül adni.⁹ Anikó például – közvetve, vagyis az *angyalmeditáció*¹⁰ során – még tanácsot is kapott az angyaloktól, hogy

4 Anikóval Zita lakásán ismerkedtem meg 2007-ben.

5 A New Age vallásosság, a spiritualitás és az alternatív gyógyászat közös jellemzője a holisztikus szemléletmód, vö. Hanegraaff 2007: 33–34; Chryssides 2007: 18; Beckford – Hedges 2000: 172–173; 178–182; Tighe – Butler 2007: 415–420; Knoblauch 2008: 146; Kis-Halas 2004; 2008; 2010. Zita praxisában is nagyon jól megfigyelhető a holizmusra való törekvés: számára a beteg legszűkebb társadalmi környezetének (pl. családi és munkahelyi viszonyok), lelki életének, gondolkodásmódjának „letapogatása” ugyanolyan fontos, mint a test fizikai tulajdonságait feltérképező masszázs. Hasonló attitűdöt figyelt meg Beckford és Hedges az alternatív masszázstechnikákat alkalmazó ápolónők között, egy angol kórházban (2000; 180–182).

6 Anikó néhány története olvasható a Keszeg Vilmos, Peti Lehel és Pócs Éva szerkesztette, vallásos látomásokat közlő szöveggyűjteményben (Kis-Halas 2009).

7 Az energiagyógyászatról általában lásd Brennan 1988; Albanese 1991; 2000: 31–36; Fuller 2004; a reiki gyógymódról átfogóan lásd Parker – Parker 2004; a reiki hazai recepciójáról: Kis-Halas 2004; a reiki tréningről: Esala – Del Rosso 2011.

8 Az angyaltanfolyam olyan tréning, ahol a már említett ezoterikus angyalhit alaptételeivel ismerkednek meg a résztvevők. Itt lehet elsajátítani az angyali kapcsolatfelvétel különböző technikáit is, pl. az *angyalmeditációt*. A kultuszban fontos szerepet játszó könyvekről, valamint a magyarországi online angyal-diskurzusokról részletesen írtam korábban, lásd Kis-Halas 2008.

9 Ez a jel lehetett a gyertya lángjának hirtelen fellobbanása, enyhe légmozgás, egy különös árnyék, vagy egyszerűen a „jelenlét érzése”. Az utóbbi összetett fizikai-lelki-tudati állapot, ami nem jelent többet, mint maga a kifejezés: a természetfölötti lény/szellem/entitás nem látható, hallható, tapintható, szagolható, hanem a megjelenésének egyszerűen tudatára ébrednek. Doreen Virtue könyveiben egy további jelről is szó esik: a váratlanul megjelenő „angyaltoll”-ról. Úgy tűnik, ez a motívum nem vert gyökeret a hazai angyal-diskurzusban, nem úgy a finn, és az észet esetben, ahol az angyali kommunikáció egyik legjellegzetesebb formájaként említik, vö. Utraiainen 2015: 164; Uibu 2012: 75–76.

10 Az angyalokkal való kapcsolatteremtés legelterjedtebb módszere, ami nyugodt, csendes körülmények között zajlik. A résztvevők egyrészt arra a megoldandó helyzetre vagy megválaszolatlan kérdésre összpontosítanak, amiben angyali segítségre/beavatkozásra számítanak. Másrészt arra az angyalra is koncentrálnak, akitől a segítséget várják. Ez lehet például a személyes őrzőangyal, vagy az az angyal, aki az adott kérdés „szakértője”/„felelőse” az angyali hierarchiában. A meditáció

miként lépjen érintkezésbe a lakásukban rendszeresen megjelenő visszajáró halottakkal.¹¹

Ezek után már teljes nyugalommal viselte, hogy az apja a halála után többször is meglátogatta őt:

„Tudod, amikor meghalt, akkor mindent nekem kellett intézni, mert anyukám meg a nővérem nagyon odavoltak. És képzeld, álltam a konyhában, tudod, és valahogy, ahogy így támasztottam a fejem, és sírtam [...] láttam apukámat bejönni. De csukott szemmel! És odajött hozzám, és így megsimogatott, és mondta, hogy ‘ne sírj, kislányom, okos legyél, legyél erős!’ És, tudod, úgy fölkaptam a fejem, mondom: ‘Apu, te itt vagy?’ De, de az is nagyon érdekes volt, tudod, hogy nem volt lába. Végig láttam, de, a... a sziluettjét. Egy az egybe láttam az alakját. De olyan volt, mintha úgy bekúszott volna hozzám. [...] Meg még éreztem is, ahogy megsimogatott. És akkor így mondta, hogy legyen erős. És akkor utána nem találkoztam vele egy darabig. Hanem jó pár hét után jött egyszer [...] Egyik reggel megjelent, és akkor mondta, hogy ‘Hát kislányom, lejárt az időm. El kell mennem. Tudom, hogy te most már sínen vagy.’ [...] és így elkészönt. Mer’ el kell neki menni, tudod? [...] Még meg is kérdeztem, hogy hát ‘hova kell neked menned?’. De erre nem válaszolt semmit. Akkor másnap [...] tusolok, és egyszer csak érzem, hogy ott van az apukám. És így hátrafordultam, azt’ hangosan megkérdeztem tőle, hogy: ‘Papa, te még mindig itt vagy?’ Tudod? Mer’ aszíttem, hogy tényleg elment. [...] És akkor mondta, hogy ‘Hát, ja, még egy-két napom azért’ így van.’ Szóval nem konkrétan gondolta akkor, ezek szerint, hogy többet nem [jön el hozzám].”

Később pedig, szintén a klubtársak és az angyalok közreműködésével megpróbált segíteni egy „itt rekedt léleknek”,¹² hogy az visszajusson túlvilágra. Ebben a

megkezdése előtt nemcsak a relaxációt támogató atmoszférát kell megteremteni, de „védelmet” is kell kérni Szent Mihály arkangyaltól. Ez azért fontos, mert úgy tartják, hogy a transzcendens szféra felé „nyíló” emberi tudat, lélek és test védtelen az ott megnyilvánuló erőkkal szemben. Szent Mihály azonban hathatós védelmet nyújt, amit egészen konkrét módon képzelnek el: kardját és pajzsát tartja az ember teste elé. Előfordul azonban, hogy az arkangyal megjelenését színes fényként, vagy meleg légáramlatként, „energia” formájában írják le. A védelmező Szent Mihályt követően megérkezik a segítő angyal: jelez és gondolati úton vagy látomás/álmom közben ad választ a kérdésre. A meditáció végeztével mind a segítő angyal mind az arkangyal távozik.

11 Azt javasolták neki, hogy ne féljen tőlük, hanem nyugalommal és elsősorban szeretettel fogadja közeledésüket. Hangolódjon rájuk, és „beszélgessen” velük gondolatban: kérje meg őket, hogy fedjék fel megjelenésük okát, majd próbáljon segíteni rajtuk a reiki energia csatornázásával. Anikó elmesélte, hogy az egyik „szellem” például nemcsak kopogott, hanem rendszeresen összefirkálta a padlásfeljárót, majd a végén – Anikó kérésére – be is mutatkozott: a fia gyerekkori fényképére ráírta a nevét. Kiderült, hogy egy kislány szelleme, aki valaha az Anikóék lakásának helyén álló házban lakott, lásd Kis-Halas 2009: 515–516.

12 Tereptaszatalataim azt mutatják, hogy a nézet, amely szerint a halál után a lélek valamilyen oknál fogva nem tud eljutni a túlvilágra és meg-megjelenik az élők között, általánosan ismert Siklóson és környékén. Alapvetően úgy vélik, hogy a halott azért jár vissza, mert az élőkkel valamilyen

rituáléban is Szent Mihályt hívják, aki fegyvereivel, illetve – néhány elbeszélésben – „energiaburokkal” védelmezi az őt megidéző embert. Ezután a halott lelkét fennszóval elküldik: megbocsátanak neki, és felszólítják, hogy többé ne zavarja az élőket, hanem távozzon a túlvilágra. Erre Szent Mihály kézen fogja a halott lelket, és elvezeti. Anikó ezúttal nem járt sikerrel, mert – állítása szerint – a lélek „már túl régóta itt volt”, de megnyugvással könyvelte el, hogy legalább megpróbált rajta segíteni.

Néhány év múlva autóbalesetben meghalt Anikó főiskolás fia, Zoli.¹³ A fia halálát követő napokban Anikóval különös dolog történt:

„Feküdtem a TV előtt, és képzeltem el, hogy olyan volt, mintha így, belém szállt volna. Mintha rám feküdt volna, és egy az egybe úgy valahogy belém szállt. Akkor megpróbáltam kinyitni a szemem, mert éreztem, hogy ez... hogy ez így működik. Valahogy azt is éreztem, mintha bennem lenne. S akkor, ahogy kinyitottam a szemem, úgy éreztem, mintha az ő szemével néznék, tudod? És akkor már gondoltam, hogy, na, itt most már kezd gáz lenni, most már kezdek meghülyülni [...] Itt valami nem stimmel. És azóta, mióta ezt megcsinálta velem, nekem akkora energiám van, hogy az valami hihetetlen” (Kis-Halas 2009: 517).

Ezután a fiú szelleme rendszeresen látogatni kezdte Anikót. Bár többé nem költözött a testébe úgy, mint az első alkalommal, naponta megjelent: váratlanul belépett az ajtón, vagy egyszer csak ott termett a konyhában és leült egy székre.¹⁴ Anikó nagy szeretettel, nyugodtan, minden félelem nélkül fogadta, úgy, ahogyan ezt a klubtársaitól hallotta, később az angyaltanfolyamon tanulta, majd a korábbi halotti jelenések¹⁵ alkalmával már maga is gyakorolta. Hamarosan a fia

rendezetlen ügye van, vagy a temetése nem megfelelően zajlott, vagy a halál hirtelen, illetve idő előtt következett be, vagy az elhunyt még életében megszegte a társadalmi/etikai normákat. Nyilvánvaló, hogy nem a New Age spiritualitás sajátja, hanem alapvetően a kereszténység hitrendszerében gyökerezik és a helyi hiedelmekben (és általánosan az európai néphitben) már régóta jelen van. A területen praktizáló gyógyítók és klientúrájuk körében azonban megfigyelhető egy újabb értelmezése is. E szerint a visszajáró halottak azért tartózkodnak még, mindig az élők körében, mert alacsony energiaszintjük miatt képtelenek tovább haladni a túlvilágon is folytatódó fejlődés útján. Ha pedig így van, akkor a karmájuk nem teljesül be. Hogy energiához jussanak, az élőkől kérnek és megpróbálják felhívni magukra a figyelmet. Úgy jeleznek, hogy tárgyakat dobálnak, zajt keltenek, vagy az élőknek álmaikban üzennek. Megesik, hogy erőszakkal próbálják elvenni az élők „életerejét”: beköltöznek az aurájukba és onnan „töltik föl” magukat. Az utóbbi esetben az élők megbetegsznek, mert elfogy az életerejük. Itt annyit érdemes megjegyeznünk, hogy ez az új jelentésréteg nem jellegzetesen helyi fejlemény, hanem egyértelműen a kortárs spiritualitás globálisán terjedő jelenségeinek egyike, lásd pl. DeNio Stephens 2004. A megszálló halottakra vonatkozó hiedelmek – szintén nagy hagyományokra visszatekintő – újraértelmezésének példáit az energiavámpírizmus-jelenséget-bemutató korábbi írásomban tárgyaltam, lásd Kis-Halas 2012.

13 Utólag Anikó már úgy emlékezett vissza, hogy egy látomásban ő is jelen volt a karambolban, és látta a fia halálát (Kis-Halas 2009: 517, 522).

14 Az egyik beszélgetésünk alatt a szellem maga is „jelen volt”, ahogyan erre Anikó fölhívta a figyelmet. Saját gyűjtés, Siklós-Máriagyűd 2007.

15 Anikó számos történetet mesélt a lakásában rendszeresen felbukkanó kopogó szellemekről (*poltergeist*). Ezek a tapasztalatok kulcsszerepet játszottak abban, hogy Anikó Zitához fordult, majd a reiki-, és végül az angyalklub oszlopos tagja lett. Saját gyűjtés, Harkány 2007, illetve Kis-Halas 2009.

azt is elárulta neki, hogy ő tulajdonképpen angyal,¹⁶ és azzal a feladattal küldték a földre, hogy továbbra is segítse őt. Egy másik alkalommal nem egyedül, hanem harmadmagával jött, megmutatta a szárnyait az anyjának, és többször körbe repülte a szobát a társaival. Anikó úgy emlékezett, hogy a két fiú, akiket a fiával látott akkor, mintha szintén balesetben haltak volna meg. Egy harmadik látogatás idején pedig arról beszélt Anikónak Zoli, hogy az ő támogatásán kívül más, fontos küldetést is teljesít: lelkeket ment, a társaival együtt.¹⁷ Anikó Zoli halála óta folyamatos, napi kapcsolatban áll¹⁸ a fia szellemével, aki teljes egészében átvette az embert egész életén át támogató, védelmező, vezető őrangyal – jellemzően keresztény – szerepét.¹⁹ Nyilvánvaló, hogy Anikótól, római katolikus neveltetéséből adódóan nem állt távol az angyali vezetésbe és beavatkozásba vetett hit: „tudod, biztos, hogy működik, hogy van az embernek valami védőangyala” (Kis-Halas 2009: 520), magyarázta nekem is. Az angyalok mellett elsősorban Szűz Máriát tartja számon mennyei patrónusként, de Jézust is gyakran megemlíti mennyei segítői között. Az angyaltanfolyamon azt tanulta meg, hogy milyen módon lehet „angyali segítséghez” jutni szinte bármely élethelyzetben, vagy – a biztonság kedvéért – akár az év minden napján: „Tehát úgy van, hogyha van valami problémám, akkor úgy alszom el, hogy ... ahogy úgy a reikibe’ is tanultuk, hogy szeretném az angyalokat kérni – mert én, én is inkább azoktól szoktam kérni –, hogy segítsenek, meg hogy a Zolitól, a fiamtól, hogy mondják meg a megoldást!” (Kis-Halas 2009: 524)

Anikó és az angyalok kapcsolata azonban nemcsak Anikó mindennapi ügyes-bajos dolgainak rendezésére korlátozódik, hanem ennél több. Az angyalok közvetítésével Anikó új életcélt („életfeladatot”) is kapott, amelynek beteljesítését fiának szelleme – aki maga is angyal – felügyeli és támogatja: „...tudod, hogy hányszor kapok [tőle] dicséretet? [...] én jó embernek gondolom magam. Nem ártani másoknak. Aki meg olyan, azzal meg nem foglalkozok, elkerülöm. És akkor olyan sokszor megdicsér. Mondja, hogy ‘anyukám, nagyon jól csináltad!’ Meg, hogy ‘jól van anya, ezt így kell csinálni! Jó úton vagyunk!’”²⁰

Mit tudunk meg Anikó esetéből? Az rögtön szembe tűnik, hogy számára az angyalok és a halottak másvilága egy és ugyanaz a mennyország: egy galaktikus szcénaként elképzelt túlvilág, ami valahol a csillagok között, a világűrben van.

16 Zita és Anikó egyaránt hisznek abban a népszerű lélekvádorlás-tanban, amely szerint a lélek a többszörös újjászületés során fejlődik, míg végül képes lesz a világmindenség magasabb rendű szintjein („dimenziók”) is létezni, és egy ponton maga is angyallá lesz. Ugyanezt az elképzelést fogalmazza meg David Holcombe két évtizeddel korábbi írása egy amerikai spirituális folyóiratban (1996).

17 Zita ehhez azt a magyarázatot fűzte, hogy a fiú nem egyszerű angyal, hanem magas rangú, mert „Mihály arkangyal rendjébe” tartozik, az ő „katonája”. Küldetési között pedig megemlítette a földi dimenzióváltás előkészítését is (Kis-Halas 2009: 521). Peti Lehel az *imitatio Christi* kortárs megjelenési formájának nevezi János Ilona, a moldvai csángó szentasszony ehhez nagyon hasonló, lélekmentő „gyakorlatát”, lásd Peti 2008.

18 A cikk megírása előtti beszélgetésünkben ezt meg is erősítette. Harkány 2016. 08. 29. (K-H. J.)

19 Zita ehhez azt a magyarázatot fűzte, hogy Anikó és a fia „duálók”, vagyis olyan lelkek, akik egy korábbi életükben nagyon szoros kapcsolatban álltak egymással. A „duál”-képzetről részletesebben lásd Kis-Halas 2009: 517–518.

20 Saját gyűjtés, Siklós-Máriagyúd, 2007.

Megjelenési formáik és szerepeik is hasonlóak, e kétféle túlvilági szereplő szinte összeolvad. Angyalok és halottak abban is hasonlóan, hogy szabadon mozognak evilág és túlvilág között, így kapcsolatuk az élőkkel folyamatos. Ráadásul, a velük való kapcsolatfelvétel és kommunikáció nem korlátozódik különleges helyhez, időhöz, helyzethez: a halottak bárhol megjelenhetnek, az angyalmeditáció pedig olyan rituálé, ami bárki által és bármikor, akár otthon is elvégezhető. Az angyalok és az angyalokká vált halott lelkek emberekhez való viszonyát a jóindulat határozza meg. A mindennapi élet bármely területén segítenek. Folyamatos jelenlétükkel azt is biztosítják, hogy az általuk támogatott ember minél sikeresebben teljesítse kiszabott földi pályafutását. Egyik fontos feladatkörük az, hogy – gyengéden, de határozottan – betartassák az emberekkel a sikeres életúthoz elengedhetetlen, alapvetően keresztény szellemiségű etikai kódexet.²¹ Anikó esetében ez, például, önzetlen, önfeláldozó, toleráns, empatikus, türelmes viselkedést jelent: „Azt veszem észre, hogy [...] mindig olyanok találják meg, akinek segíteni kell. Már néha úgy érzem, hogy lefáradok, de aztán utána megint összeszedem magam, és akkor csinálom tovább. Nekem nagyjából mindig öt-hat emberen kell segíteni. [...] kiöntik a lelküket szépen. Én meg csak hallgatok. Ha ettől megkönnyebbülnek, jó. Nem nagy dolgok ezek, tudod? Már néha úgy érzem, hogy a lelki személtárája vagyok mindenkinek. De hallgatom. Próbálok tanácsokat adni a magam módján, tudod?”²²

További fontos szerepük az üzenetek közvetítése: Anikót – a fia révén – például bevonták a Föld és az Univerzum egészét érintő cselekvési tervbe. Ezzel kapcsolatban az is elhangzik, hogy ez csak bizonyos angyali csoportok sajátja, és Anikó fia történetesen éppen egy ilyen „angyali rendbe” tartozik: Szent Mihály katonája.²³ Ezek az elképzelések nemcsak azt a nézetet tükrözik, hogy az angyalok világa – akárcsak az emberi társadalom – differenciált,²⁴ hanem azt is, hogy az emberek és az angyalok/a halottak (angyalokká vált) szellemei között folyamatos együttműködés is lehetséges. Igaz, ebben mindig az utóbbiaknak jut az irányító szerep, az emberek „csak” asszisztálnak. Végül, de nem utolsósorban

21 Ez az angyali szerepkör nem új jelenség. Az ábrahámí vallások mindegyikében jelen van az ember mellé születése (sőt fogantatása!) pillanatában kirendelt, majd őt egész életútján végig kísérő személyes őzőrangyal elképzelése, vö. Jones (2011: 66–68). A korai kereszténység angyalokra vonatkozó elméletei közül a pontuszi Evagriuszé írja le nagyon pontosan azt, ahogyan az angyalok folyamatosan támogatják és az üdvözülés felé vezető úton terelgetik az embert, lásd Muehlberger (2013: 37–39). Szent Mihály középkori (10–11. századi) írországi kultuszában pedig már fontos szerephez jutott az arkangyalnak a lelkek fölött ítélkező, bíraskodó karaktere, lásd Callahan (2003: 184–185).

22 Saját gyűjtés, Siklós-Máriagyűd, 2007.

23 János Apokalipszisében a sárkányt legyőző angyali sereget Szent Mihály vezeti (Jel 12:7). Az arkangyal középkori kultusza, nem kis mértékben a bibliai (zsidó és keresztény) előképek köszönhetően (Hurtado 2010: 552), erőteljesen militáns jellegű volt, lásd pl. Keck 1998: 168; Callahan 2003: 182–183.

24 A hierarchikusan szerveződő kozmosz elgondolása, benne az angyali rendekkel, népszerű volt az első századi judaizmusban (Hurtado 2010: 551), innen került az Újtestamentumba. Az angyali hierarchiákról szóló későbbi elképzelések leginkább Pseudo-Dionüsziosz Areiopagita grandiózus leírásán alapulnak, cf. Keck 1998: 53–68; Jones 2011: 82–84; Muehlberger 2013: 208–214.

az angyalok/a halottak szellemei lélekvivők és lélekmentők, akik gondoskodnak a hirtelen halállal (pl. balesetben, katasztrófa során) meghaltak lelkeiről.²⁵

Következő lépésként azt vizsgáljuk meg, hogy mely pontokon érintkeznek Anikó gondolatai – és általánosságban a helyi, vagyis vidéki magyarországi angyalelképzések – azzal a hitrendszerrel, amit posztmodern ezoterikus angyalkultusznak nevezünk. Egy korábbi tanulmányomban részletesen írtam e kultusz hazai, főleg online megjelenési formáiról, ezért itt csak a főbb jellegzetességeket emelem ki. A vonatkozó európai és amerikai kutatások²⁶ a hitrendszer bölcsőjét az 2000-es évek amerikai társadalmába helyezik. Peter Gardella – aki elsőként írta le –, felekezetekhez nem köthető, új amerikai vallásnak nevezte, amelynek legalapvetőbb vonása az, hogy egységes keretben helyez el különböző jellegű és eredetű spirituális erőket (*spiritual forces*), vagyis transzteisztikus.²⁷ Az újfajta angyalképzetek gyors és tartós népszerűségének legfőbb okát a kutatók éppen az angyalok egyik alapvető tulajdonságában: a határok átlépésének képességében (*religious border-crossers*) látják, ami már a zsidó vallásban kialakult.²⁸ Az angyalok tradicionális zsidó-keresztény feladatköreinek nagy része erre az alaptulajdonságra épül: közvetítenek, közbenjárnak, harcolnak és védelmeznek, sőt, az Isten elleni lázadásukban szimbolikus határátlépőkké válnak.²⁹ Az angyalok tehát könnyedén mozognak a szent-profán, isteni-emberi világok között. Ez a fajta mozgékony, képlékeny, határtalan és összetett angyalképzet pedig kiválóan alkalmas arra, hogy kielégítse a mennyei közvetítés, az isteni szféra közvetlenebb elérhetősége iránti igényt, ami az erőteljesen szekularizált, posztmodern társadalmakban megfigyelhető. A kutatók arra figyeltek fel, hogy különösen az alapvetően protestáns vallási hagyományokra épülő társadalmak esetében jelentkeznek feltűnően ezek az igények, mint például az északi országok, Anglia, vagy az Egyesült Államok. Ezt azzal magyarázzák, hogy a protestáns vallási irányzatok

25 Az angyaltanfolyamon azt tanítják, hogy ahányszor a mentő vagy a tűzoltóautó szirénáját halljuk, rögtön kérni kell Szent Mihály arkangyalt, hogy küldje el „katonáit”, vagyis a segítő angyalokat a lelkek megmentésére. Hasonló motívumok találhatók Jánó Ilona látomás-elbeszéléseiben is, lásd Peti 2008: 544–546.

26 Az elmúlt mintegy két évtizedben az angyalkultuszról született tanulmányok közül csak néhányat idézek: Schindler 1999; Draper – Baker 2011; Moore 2013; Tighe – Butler 2007; Walter 2011, 2016; Utraiainen 2015, 2016; Uibu 2012; Gilhus 2012; Kis-Halas 2008, 2010, 2012.

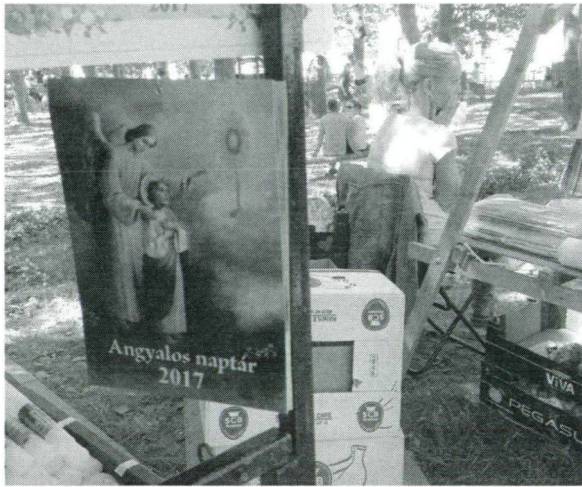
27 „transtheistic, involving a provisional acceptance of many spiritual powers with an assumption of some underlying unity” Gardella 2007: 5.

28 Hurtado szerint a Második Templom fennállásának idején (Kr.e. 530 – Kr.u. 70) keletkezett apokaliptizisek és exegézisek arról tanúskodnak, hogy ebben az időszakban jelentősen megélenkült az érdeklődés az addig homogénnek képzelt angyali seregek szervezeti felépítése, hierarchiája iránt (2010: 550–552).

29 A qumráni közösségről és a Holt-tengeri tekercsekről általában lásd Vermes (1998). A tekercsekben szó esik a Fény(ek) Hercegeről (másutt az Igazság Angyaláról), akit egyes kutatók Szent Mihállal (vagy Melchizedekkel) azonosítanak, és aki az angyali sereget vezeti a bukott angyalok ellenében, akik viszont Melchiresha (‘a gonoszság királya’, másutt Beliál) parancsnoksága alatt állnak, lásd Hurtado (2010: 554–555). Dimant megemlíti, hogy a qumráni közösség tagjai a „fény fiainak” nevezték, következésképp az angyali sereg tagjai közé számították magukat, akik az angyalokkal vállvetve küzdenek a sötétség hada ellen. Mi több, a qumraniták szigorú közösségi szabályai (pl. cölibátus) és abbéli meggyőződésük, hogy ők a Tóra által közvetített isteni bölcsesség egyedüli értő közvetítői, hirdetői és dicsőítői önmaguk és a kívülállók számára egyaránt nyilvánvalóvá tették, hogy ebben a vonatkozásban az angyalokhoz hasonlítanak (1996: 465–466, 472).

hivatalos tanításai közül hiányzik a szentek és az angyalok kultusza, így nem igen lehetséges az átjárás evilág és túlvilág között.³⁰ Ez az érvelés egyelőre inkább hipotézis, mivel az összehasonlításához hiányoznak még azok az átfogó vizsgálatok, amelyek feltérképezik az angyalok új kultuszát a katolikus vallási hagyománnyal rendelkező társadalmakban.³¹ Mindazonáltal, a mai angyalokat jogosan nevezhetjük a „természetfeletti ügynökeinek” (*agents of the supernatural*), (Draper – Baker 2011: 639), akik képesek hatékonyan beavatkozni az evilági eseményekbe, legyenek azok bármilyen bonyolultak. Ráadásul úgy szolgálják híveiket, hogy cserébe semmit sem kérnek: önzetlenek, nagyvonalúak és segítőkészek. Ami pedig különösen vonzóvá teszi őket, az az, hogy úgy is lehet hinni bennük, ha híveik nem csatlakoznak semmiféle új kultuszhoz és vallási közösséghez, hanem megmaradnak – ha van – eredeti vallási meggyőződésük mellett. Alakjuk tehát a vallásokat elválasztó határokon is átível. A beléjük vetett hitnek, bár tömeges népszerűségnek örvend,³² nincsenek szervezett keretei, hanem valójában egyéni vallásgyakorlat, s mint ilyen, igény szerint alakítható (vö. Gardella 2007: 18).

Anikó angyalhite, véleményem szerint, pontosan megfelel ezeknek a jellemzőknek. Világos, hogy az alapja a hagyományos, zsidó-keresztény eredetű angyal-elképzelés, ahogyan ez a személyes őrzőangyallal (védangyal) kapcsolatban kiderül.

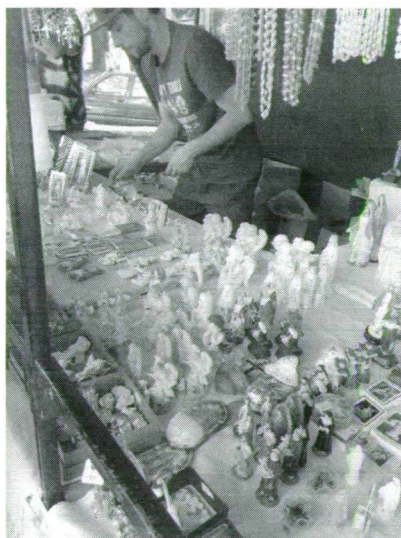
1. kép: Angyalos naptár (2016. aug. 14. Nagyboldogasszony főbúcsú. Máriagyúd. A szerző saját felvétele.)

30 Finnország lutheránus vallási hagyományát emeli ki Utriainen (2015: 160), a norvég lutheránus egyház új angelológiáját említi Gilhus (2012: 234–236), Walter pedig a Brit-szigetek anglikán illetve presbiteriánus vallási hagyományaira reflektálva beszél az új angyalképzetekről (2015: 4–5).

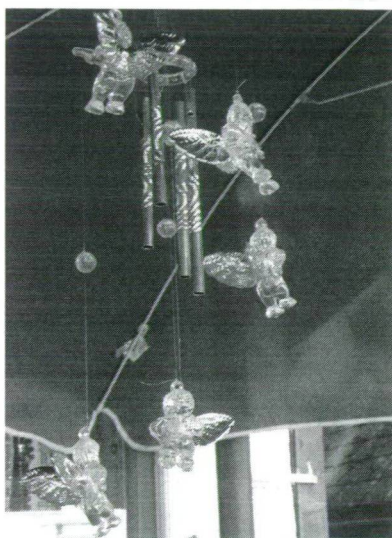
31 Akad néhány kivétel: Dominic White domonkos szerzetes például úgy látja, hogy – a New Age spiritualitások követőihöz hasonlóan – a katolikus híveknek is újra fel kellene ismerniük az angyalokba vetett hitt fontosságát (2005: 571).

32 Az új angyalképzeteket egyes kutatók, például Knoblauch 2008, Houk 1996, egyenesen korunk népi vallásaként értelmezik.

Az is ehhez az örökséghez tartozik, hogy az angyali látomásokban fontos szerep jut a zenének: több angyali jelenés indul úgy, hogy Anikó zenét hallgat. Sőt, Anikó szerint még a kedvenc énekeseinek a hangja is olyan, mintha a mennyben szólna. Szintén ehhez az alapréteghez tartozik, hogy Anikó elképzeléseiben az angyaloknak szárnya van, és ide-oda röpködnek a levegőben. Egészen bizonyos azonban, hogy mára ezeket a hagyományos angyalképzeteket a kommerciális-vallásos, népies-keresztény tartalmakat közvetítő vizuális és tárgyi kultúra³³ teljesen átthotta és felülírta.³⁴

2. kép: A kegyeszerárus kínálata (2017. jún. 4. Pünkösdi főbúcsú, Máriagyűd. A szerző saját felvétele.)

3. kép: Angyalos szélcsengő a kegytárgyboltban (2016. ápr. 14. Nagyboldogasszony főbúcsú, Máriagyűd. A szerző saját felvétele.)

Anikó angyalai ugyanis fiatalok és szépek,³⁵ szárnyaik föl- és levehető, vidámságot és boldogságot sugároznak, emellett jóságosak és segítőkészek. A globális

33 Például a helyi kegytárgyboltokban kínált angyalszobrocskák, nyomatok, képeslapok, vagy – kilépve a keresztény vallási kontextusból – a karácsonyi ajándéktárgyak angyalábrázolásai, a karácsonyi reklámok angyalképe, vagy a filmekben megjelenő angyalok, vö. Gardella 2007; Utriainen 2015: 159.

34 Mindazonáltal az angyalok népszerűsége jelzi a vallási hovatartozás nélküli hit iránti igény felerősödését is, ami az erősen szekularizált társadalmakban figyelhető meg, például Nagy-Britanniában (Engelke 2012: 156–157).

35 A posztmodern angyalkultuszban az angyalok nemet váltottak: az eredetileg inkább androgün, majd később határozottan férfi angyalképpel szemben kifejezetten feminin vizuális reprezentációkkal találkozunk. Utriainen szerint az angyalkultusz leginkább a nők körében népszerű, ennek megfelelően az angyalok nemcsak megjelenítik a finn társadalomban jellemző női szerepeket, hanem egyenesen ezek megváltozására reflektálnak: a hagyományos óvó/gondoskodó mellett megjelenítik a felelősen döntő nő alakját is, lásd (2015: 169).

léptékű, népszerű ezoterikus angyalirodalom³⁶ és az angyaltanfolyam hatása nemcsak az angyalok vizuális reprezentációiban érzékelhető, hanem az ember és az angyalok közti viszonyrendszer elképzelésében is. Ez a viszonyrendszer pedig alapjában véve demokratikus: az angyali segítség mindenki számára szabadon és bármikor hozzáférhető. Igaz, a kapcsolatfelvételnek léteznek – ha mégoly egyszerű, de mégis – rituális módszerei, ám az egyszerű kérés, fohász sokkal gyakoribb ennél. A másik fontos jellemző pedig a hétköznapi praktikum: az angyali beavatkozás kérése ugyanis minden élethelyzetben alkalmazható, gyors és hatékony módszer a pillanatnyi, vagy a tartós nehézségek leküzdésére, a siker biztosítására. Ebben a vonatkozásban Anikó angyalhite pontosan olyan, mint ahogyan azt a hazai és nemzetközi internetes fórumokról megismerhettük.³⁷

A posztmodern angyalkultusznak van még egy, számunkra kiemelkedően lényeges momentuma: az angyalok és a halottak szellemeinek összeolvadása, ami majd a másik esetben is szerephez jut. Ezzel a kérdéssel inkább az európai kutatók foglalkoztak részletesen, akik nemcsak szociológiai felmérések nyomán, hanem elsősorban saját terepkutatásaikra támaszkodva vonták le következtetéseiket.³⁸ Az angyalok és a halottak alakjának összekapcsolódása nem újkeletű jelenség.³⁹ Az ókorban gyökerező monoteista vallások képzeteiből megemlíthetjük az apokaliptikus víziók angyali seregeit, a Halál Angyalát, majd a középkori kereszténység halottkultuszának lélekvivő angyalát, továbbá Szent Mihály szintén a középkorban felerősödő kultuszát,⁴⁰ ami Európa egész területén rendkívül népszerű volt.⁴¹ Időben jóval későbbi inspiráció-forrás a 19. századi spiritualizmus Emanuel Swedenborg vízióin alapuló túlvilágképe, ahol a halottak lelkei és az angyalok a túlvilági mezőkön barátkoznak egymással.⁴² A 19. században kibontakozó nyugati ezoterizmus meghatározó eszmei irányzatai, a teozófia és az ebből kinövő antropozófia

36 Utriainen megfigyelései szerint Finnországban az ír Lorna Byrne (<http://lornabyrne.com>), az angol Diane Cooper (<http://www.dianacooper.com/>), és az amerikai Doreen Virtue (<http://www.angelt-herapy.com/>) az új angyalkultusz legnépszerűbb apostolai. Magyarországon Doreen Virtue művei jelentek meg először, s mindmáig ő a legsikeresebb ebben a témában. Zita és Anikó olvasta Virtue könyveit és mindketten rendszeresen használják az angyali üzeneteket közvetítő jóskártyákat. Bővebben lásd Kis-Halas 2008.

37 Lásd például Kis-Halas 2010; Uibu 2012; Walter 2016.

38 Terhi Utriainen a finn nő vallásgyakorlatát feltérképező kutatása részeként tanulmányozza az ottani angyalkultúrát (*angel culture*) és -spiritualitást, (2016 [2013]: 158). Ingvild Gilhus a norvég lutheránus egyháznak az ezoterikus angyalhit növekvő népszerűségére adott válaszlépéseit vizsgálja, (2012). Tony Walter a gyász és a *vernakuláris vallás* (Primiano 1995) kapcsolatának kontextusában tárgyalja a halottakká váló angyalok képzetét (2016). Ő az online szférát is bevonja elemzéseibe (2011). Marko Uibu pedig kizárólag a cyber-kontextusban végzett felmérései és az *Inglipesa* (Angyalfészek) nevű fórum követése alapján vázolja fel az Észtországban virágzó angyalkultusz társadalmi szerepét (2012).

39 A halottakat a túlvilágra kísérő isteni lények (*ψυχοπομπός*) képzeete számos ókori vallásban létezett, például az egyiptomi Anubisz, vagy a görög-római Hermész / Mercurius. A kereszténységben a lélekkísérő istenségből lélekvivő angyal lett: Lázár lelkét angyalok viszik Ábrahám kebelébe, (Luk 16: 22). David Keck szerint az angyalok középkori keresztény kultuszában már alapvető toposz, hogy a halál pillanatában a testből kiszálló lelket a halálos ágy köré gyűlő angyalok várják, vö. Keck (1998: 203–204). Marshall e képzet továbbélését, illetve átalakulását mutatja be a reformáció utáni Anglia hivatalos egyházi és paraliturgikus irodalmában (2006).

40 Szent Mihály szeptember 29-i ünnepe egyben az összes angyalé is volt, lásd Keck (1998: 179–184).

41 Keck 1998: 4–7, 38–39, 62–65, 179; Callahan 2003; Gilhus 2012: 232–233.

42 Moore 2013: 161; Gutierrez 2013: 23.

egyaránt fontos szerepet tulajdonítottak Mihály arkangyalnak, nemcsak mint lélekvezetőnek, hanem mint az angyali seregek vezérének is.⁴³ Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az Európa számos kultúrájában ismert őskultuszt, ami egyértelműen befolyásolta a jóindulatú halottakra vonatkozó, máig élő népi hiedelmeket⁴⁴ és a mennyei segítők (szentek, őrangyalok) keresztény kultuszait.⁴⁵ Walter továbbá megemlíti a 19. századi viktoriánus Angliában már népszerű, szintén népi eredetű képzetet, hogy a gyermekekből a haláluk után angyalok lesznek.⁴⁶

Bár a korábbiakban már szóltunk Anikó angyalokra vonatkozó elképzeléseiről, néhány gondolat erejéig még térjünk vissza hozzájuk! Nyilvánvaló, hogy a folyamatos angyali támogatás ellenére Anikó képtelen volt beletörődni, hogy a fia nincs többé. Igényelte a folytatást, de ehhez hiányzott az élőket és a holtakat összekötő közvetítő. Az angyalklubban megismert szellemsebészek ugyan vissza tudták őt vinni a múltba, ahol találkozhatott elhunyt szeretteivel (Kis-Halas 2009) és abban is segítettek neki, hogy az őt zaklató visszajáró halottakat és a kopogó szellemeket átsegítse a túlvilágra, de nem értettek a halottidézéshez. Anikónak pedig éppen erre lett volna szüksége: a fiával akart beszélni, hiszen hirtelen halt meg. Az angyalok a legjobbkor léptek közbe, hiszen számukra nem létezik az élőket és holtakat elválasztó határ. Azzal, hogy Zoliból angyal lett, elhárultak az akadályok a gyakori találkozások előtt.

Az angyalokká váló halottak kortárs, Európa-szerte gyakori képzetének hátterében pontosan ez a gondolkodásmód figyelhető meg. Mozgatórugója pedig az Anikó által is megfogalmazott általános igény: a kapcsolat megtartása. Ezt az állandóságot nyújtják az új angyal-elképzelések, mivel azt sugallják, hogy „a halál csak az élet végét jelenti, de nem a kapcsolatét!”⁴⁷ Ez némiképp ellentmond annak az általános és sokkal régebbi hiedelemnek, hogy a halottaknak a saját birodalmukban van a helyük: végérvényesen el kell hagyniuk az élőket. E szerint csak azok a halottak járnak vissza, akikkel szemben az élőknek még adóssága van, vagy fordítva, akiknek élete nem volt makulátlan és bűneikért így vezekelnek, vagy azok, akiknek halála és/vagy temetése nem szabályos/rendkívüli.⁴⁸ Azok a szellemek, akik Anikó lakásában bukkantak fel és maga a fia is tulajdonképpen erre a sorsra jutott. A szellemeket Anikó „elkísérte”, Zolit viszont nem akarta. Azzal azonban, hogy Zoli angyal lett, a hirtelen halálból adódó tisztátalansága (bűne) megszűnt. Anikó maga mondja, amikor Zoli az angyali küldetéséről beszél neki: „szükség van a tiszta emberekre, az igazán tisztákra, nekem így [...] magyarázta.”

43 Steiner (1914) Mihály *arkhéről* ír.

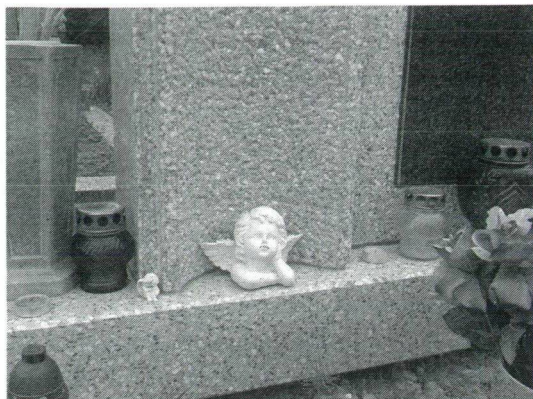
44 Az élők és holtak közti folyamatos kapcsolattartást, amely nagyrészt a helyi vallás hiedelmeiből építkezik, fontos közösségformáló, kohéziós erőként írja le Heszl Ágnes egy gyimesi közösség példáján (2012).

45 Sőt, egy 2013-as németországi felmérés szerint, amelyben több mint 500 krónikus betegségben szenvedő pácienszt kérdeztek meg arról, hogy hisznek-e az őrangyalokban, a megkérdezetteknek az a 38%-a is, aki sem vallásosnak sem spirituálisnak nem vallotta magát, igenlő választ adott, lásd Büssing et al 2013.

46 Walter azt is hangsúlyozza, hogy ennek kialakulásában fontos szerephez jutottak a népi hiedelmek mellett a reneszánsz-barokk puttóábrázolások (2016: 7–8). Lásd még Jones 2011: 69.

47 „... death ends a life, but a not a relationship” Walter 2015: 13.

48 Schmitt 1998; Lecouteux 2009.

4-5 kép: Angyalok a síron
(2016. ápr. 14. Márfa, Baranya m. A szerző saját felvétele.)

Interludum: Galaktikus összeesküvés-elméletek és csillagközi demonológia

George Kavassilas ausztrál ezoterikus szerző *Our Universal Journey* című könyvének első ausztrál kiadása 2012-ben jelent meg. De Kavassilas már 2011-ben közzétett belőle néhány fejezetet saját weboldalán⁴⁹. Magyar fordítása nincs, a szerző nevét mégis sokan ismerik itthon, és – mint az alábbiakban látni fogjuk – a könyvet is olvassák. Valójában ki Kavassilas és miben áll a tanítása? A követőinek szánt életrajzából megtudjuk, hogy már gyermekkorában kapcsolatba került a földönkívüliekkel, akik többször elvitték magukkal, sőt kísérleteket is végrehajtottak rajta. Jelenlegi tudásának alapjait – állítása szerint – ezek az elragadás-élmények⁵⁰ teremtették meg, különösen az az utolsó alkalom, amikor „galaktikus rokonai” egyenesen a Szíriusz csillagrendszer(!)⁵¹ közelébe vitték. A lélekutazás során megvilágosító élményben volt része: nemcsak az univerzum számtalan dimenziójába nyert betekintést, hanem újra felfedezte az élet értelmét, és újra értelmezte az

49 <http://www.ourjourneyhome.com.au/>

50 A magyarországi ezoterikus és spirituális diskurzusban sem új a földönkívüliek által elragadott, esetleg bántalmazott, kísérletek alanyaként használt ember tematikája. Az elragadás egyben beavatás is: az „áldozat” tudásra és különleges, emberfeletti képességekre tesz szert. Egy siklósi kislánynak, például, az elragadás után látó képessége lett: látni kezdte a halottak lelkeit, jövő- és múltbeli eseményekről tudósított. (Saját gyűjtés, Siklós, 2016. május.) Egy győri gyógyító hasonló élményekről számol be (S. Balázs 2004). Az UFO-vallások kutatói külön irányzatként tartják számon az elragadás tapasztalatából kibontakozó spiritualitásokat (*abduction spiritualities*), vö. Partridge 2003b; 2004: 170–172.

51 A szíriuszi kapcsolat és eredet a magyar etno-pogány és ezoterikus diskurzusok egyik „hívószava”: a magyar népet köztudottan szíriuszi eredetűnek tartják, tanítja például a Kisfaludy György alapította Univerzum Egyháza. Lásd pl. Kisfaludy György előadását a *Youtube* videomegosztó csatornán: <https://www.youtube.com/watch?v=crzqVhmCshE>. Zita számára, aki maga is erőteljes etnikus identitással rendelkezik, éppen ez a kifejezés volt az egyik, ami megalapozta Kavassilas történetének és információinak hitelességét.

emberiségnek a világegyetemben betöltött szerepét is.⁵² Tudását saját rádióátlomása segítségével, valamint számtalan előadásán kezdte hirdetni. Kavassilas tulajdonképpen saját UFO-hitrendszert alkotott, ahol ő a kapcsolattartó, így övé a kizárólagos autoritás. Gyorsan növekvő népszerűségét látva 2004-ben a Fény Galaktikus Föderációja (*Galactic Federation of Light*) elnevezésű, szintén a földönkívüliekkel kapcsolatot tartó csoport fel akarta venni őt a tagjai közé. Kavassilas azonban nem állt kötélnek, erre – állítása szerint – megpróbálták megzavarni őt „csatornázás” (*channelling*)⁵³ közben, hogy meghiúsítsák a csillagközi segítőktől származó információk közvetítését. A földönkívüliekhez való ambivalens viszonya, majd a Federation (a konkurens UFO-kapcsolattartók) agressziója eredményeként Kavassilasban egyre erősebbé vált a meggyőződés, hogy a Föld és lakói egy galaktikus összeesküvés részei, amiből az emberiség csak tudatos szellemi és lelki fejlődés útján kerülhet ki győztesen. Az *Our Universal Journey* ebből az indíttatásból született.

Ahogy az előzőekben már utaltunk rá, Kavassilas könyvéből még az online megjelenés évében (2011) több magyar nyelvű internetes oldalon és fórumon is felbukkantak hosszabb-rövidebb részletek, összefoglalók, még hozzá magyarul. A Google keresőmotor találati listájáról a tíz legtöbbit látogatott magyar nyelvű oldalt vettem alapul az alábbi rövid áttekintéshez. Előljáróban annyit, hogy a Kavassilast valamilyen módon hivatkozó oldalak bejegyzéseinek mindegyike négy fő témát variál: 1. új világrend születése, ehhez kapcsolódóan apokaliptikus jövődölések; 2. konspirációs elméletek; 3. földönkívüliek és UFO-k; 4. a magyarság sorsa és szerepvállalása az univerzum jelenlegi és eljövendő rendjében.

A közzétett Kavassilas-szövegek két alapforrásra vezethetők vissza. Az egyik egy magyar nyelvű virtuális klub oldalán olvasható, amely Drunvalo Melchizedek hazai követőit, szimpatizánsait szándékozik egyesíteni. Drunvalo Melchizedek, eredeti nevén Bernard Perona, Magyarországon is rendkívül népszerű, latin-amerikai származású spirituális guru. Az általa hirdetett hitrendszerben az UFO-valásosság és a science fiction elemei keverednek a kabbalával, a teozófiával, valamint a kvantumfizika ezoterikus olvasatával. Tanítása szerint a Mer-Ka-Ba meditációs technika elsajátítása jelenti a kulcsot a felsőbb én megismeréséhez, ami az egyéni spirituális fejlődés záloga. Drunvalo Melchizedek művei 2004-es első magyarországi megjelenésük óta a hazai ezoterikus könyvpiac bestsellerei közé számítanak. Zita saját ezoterikus spirituális könyvtárában is helyet kapott *Az élet virága* című, (többek között) a szakrális geometriáról és az univerzum rejtett logikájáról szóló kétkötetes opus. Drunvalo Melchizedek magát egy földi ember testében élő csillagközi intelligenciának mondja, aki az Orionon, a Plejádokon, a Szíriusz B csillagon, majd a Vénuszon keresztül érkezett a Földre. Az a küldetése, hogy segítsen végrehajtani a szíriusziaknak az emberiség megmentésére kidolgozott tervét.⁵⁴ Kavassilas tanításai szinte ugyanezeket a motívumokat és

52 Lásd <https://www.smashwords.com/profile/view/ourjourneyhome>

53 A csatornázás nem korlátozódik kizárólag az UFO- vagy a földönkívüli hitrendszerekre, hanem a New Age spiritualitás számos válfajára jellemző, amelynek előképe a spiritiszta médiumok hasonló gyakorlata, lásd pl. Sutcliffe 2004: 470. Az UFO-vallások kapcsán lásd erről pl. Smith 2003.

54 <http://www.drunvalo.net/>; <http://www.drunvalo.org/>

témákat vonultatják fel. Nem csoda, hogy a virtuális klub vezetője, egyben az oldal adminisztrátora már 2011-ben feltette Kavassilas egyik jövődőlését, ami innen négy magyar nyelvű, ezoterikus témájú weboldalra került föl az elmúlt öt évben. A másik forrás egy szöveges dokumentumok megosztására alkalmas, ingyenesen hozzáférhető oldalra feltöltött 144 oldalas összefoglalás Kavassilas már említett művéről. Az ismeretlen fordító a cím alatt Kavassilas angol nyelvű honlapját jelöli meg forrásként. Aláhúzással jelzi saját kiemeléseit, továbbá zárójel közé tett pontokkal a kihagyott részeket, vagyis nem közli a teljes szöveget, hiszen nyilvánvalóan a szerzői jogokat nélkülöző fordításról van szó.⁵⁵

Zita a saját bevallása szerint is idegenül mozog a cyber-térben, következőképp nem olvas blogokat és nem tagja egyetlen virtuális klubnak, rajongói oldalnak, beszélgető-fórumnak sem. Nyilvánvaló tehát, hogy Kavassilas elképzeléseiről nem a fenti online információs forrásokból értesült. Mindezek ellenére mégis megismerkedett az ausztrál guru tanításaival, s ez kiterjedt elektronikus levelezésének köszönhető. (Az emaileket a férje vagy a fia kezeli, ők töltik le a csatolt fájlokat és nyomtatják ki a dokumentumokat.) Ha összevetjük a Zita beszámolójából kiemelt részleteket a kettes számú fordítás vonatkozó szöveghelyeivel, világosan látható, hogy Zita valószínűleg ezt, vagy egy hasonló a fordítást kapott az egyik siklósi szellemgyógyásztól 2015 tavaszán vagy a nyár elején. Álljon itt egy példa:

„Azt mondja, hogy a hold egy mesterséges égitest. Kívülről szilíciummal és mit tudom én milyen anyaggal van bevonva. De ez egy jármű, ami meghibásodott valamikor, az Élet kezdetén, és ez itt áll. Ebbe' laknak a kicsi szürkék, a kicsi zöldek, a nagy izék...” (Részlet Zita elbeszéléséből, 2015. február)

„A Hold egykor űrhajó volt. Ez volt egykor az ékszer az Igazi Fény Létezőinek flottája koronáján. Ez egy tudományos laboratórium volt, melyet a Plejádok Hét Nővérenek egyike teremtett meg. [...] Amikor az ezért a naprendszerért folytatott harc véget ért, a Drákói erők birtokukba vették. [...] Következő lépésként beborították [...] szilícium-dioxiddal (kova). [...] most a Létezők egy olyan csoportjának nyújt otthont, mely ennek a Drákói inter-galaktikus összeesküvésnek egy szárnyából áll, mely különböző fajokat tartalmaz, mint például Drákóiak, Szürkék, keresztezett Human fajták és a Kis Olíva zöld munkás emberek, akik nagyjából három láb (cca. 95 cm) magasak.” (Részlet a fordításból)⁵⁶

Mindezekből egyelőre két fontos következtetést vonhatunk le: 1. a Drunvalo Melchizedek és a Kavassilas hirdette tanok az ezoterikus UFO-vallások és földönkívüli-kultuszok tipikus példányai, amelyek a vallás, a tudomány, az áltudomány és a tudományos-fantasztikus irodalom közti elmosódó határmezsgyén

55 <https://www.docdroid.net/fQoZY3b/george-kavassilas-kozmikus-utazasunk.pdf.html>

56 <https://www.docdroid.net/fQoZY3b/george-kavassilas-kozmikus-utazasunk.pdf.html>

működnek.⁵⁷ 2. Ezen túl Kavassilas tanításai még azokra az apokaliptikus vára-
kozásokra is reflektálnak, amelyek 2011–2012 táján váltak különösen népszerűvé
világszerte, így Magyarországon is. Tehát az ő tanaiban nemcsak a földönkívüli
és UFO tematika, hanem az összeesküvés-elméletek és a millenarizmus⁵⁸ is sze-
rephez jutnak.⁵⁹ Nem véletlen tehát, hogy tanításai a hazai ezoterikus konspi-
ráció-diskurzusokban⁶⁰ váltak különösen népszerűvé. Hogyan hatottak ezek a
tanok Zita esetében? Ezt vizsgáljuk meg a következő történetben.

A nagy átvágás: angyalokból démonok

Zita egyetlen bátyja akut lefolyású daganatos betegségben halt meg. Bár sorsa
előre sejthető volt, halála mégis készületlenül érte a szűkebb és a tágabb családot.
Zita, gyógyító lévén, a diagnózis megszületése után azonnal készen állt, hogy
bátyja segítségére siessen, de sógornője nem engedte őt a közelébe. Mire – néhány
hónap múltán – az agónia megkezdődött, a két nő viszonya visszafordíthatatlanul
megromlott, olyannyira, hogy a feleség egyik sógornőjét sem (összesen négyen
vannak) engedte oda a halálos ágyhoz. Zita tehát nem segíthetett a testvérén,
ráadásul el sem búcsúzható tőle. A következő trauma a temetésen érte: annyira
zaklatott volt előtte, hogy az egyik nővérétől kedélyjavító-nyugtató tablettát kért.
A gyógyszer azonban rendkívül rossz hatásúnak bizonyult: Zita nevetőgörcsöt
kapott a temetésen. Úgy érezte, teljesen megszégyenült. Hónapokig bántotta a
lelkiismeret számára elfogadhatatlan viselkedése miatt, amit csak tetézett a sógor-
nőjével való feszült viszonya. Zita végül felkeresett egy közeli ezoterikus terapeu-
tát, akivel már régóta jó viszonyban állt. A terapeuta – többek között – család-
állítással⁶¹ is foglalkozik. Igaz, a módszert némileg átértelmezve és testre szabva
alkalmazza. A családállítás tulajdonképpen pszichodráma, és a célja az, hogy a
családon belüli rejtett feszültségeket napvilágra hozza és elindítsa a megoldásuk-
hoz vezető párbeszédet. Ez a terapeuta a múltbeli, sőt az előző életekből származó
konfliktusok kezelésére is alkalmazza. A terápia alkalmazásával újrajátszák azt a szí-
tuációt, amelyben a konfliktus kialakult. Csak addig a pontig követik az eredeti
forgatókönyvet, amíg a konfliktus ki nem robban. Innentől úgy változtatják meg,
hogy az összes szereplő számára megfelelő legyen a végkifejlet. Azzal, hogy
újraírják a múltat, lehetővé teszik a hibák helyrehozását. Zita esetében a temetést

57 „...operate at a hazy boundary between religion, science, pseudoscience and science fiction” [for-
dítás tőlem K-H. J.] Östling 2016: 419.

58 A New Age millenarista vonulatáról a legfrissebb összefoglalás Lucasé (2011). A poszt-kommu-
nista társadalmakban hódító millenarista irányzatokról ír Potrata 2004.

59 Ez nem szokatlan jelenség az ezoterikus UFO-vallások esetében, lásd pl. Grünschloß 2007: 424–425;
Flaherty 2011.

60 Az összeesküvés diskurzus alapvető ismérveit Barkun sorolja fel (2003: 3–4). Ugyanerről lásd még
Dyrendal 2007: 198.

61 Bert Hellinger katolikus misszionárius és pszichoterapeuta módszere (*Familienaufstellung* ill. *Sys-
temic Family Constellation*). A Magyarországi Hellinger Intézet 2010-ben alakult meg Budapesten,
lásd <http://www.hellingerintezet.hu/>.

elevenítették meg, a terapeuta által kiválasztott szereplőkkel, úgy, hogy a halottat is megszemélyesítette valaki. Zitának végig kellett néznie az előadást. Amikor az ominózus nevetési jelenet jött volna, a Zitát alakító szereplő hangos zokogásban tört ki. A halott báty pedig felkelt, átölelte és vigasztalni kezdte. Elmondta, hogy nem neheztel rá azért, hogy sem a kórházban, sem a halálos ágyon nem látták egymást. Zita erre maga is hangosan sírva fakadt. Úgy emlékezett vissza, hogy nagyon megkönnyebbült. De a nyomasztó lelkifurdalás mégsem ért véget. Néhány hónap múlva különös dolog történt vele akkor, amikor egy önismereti tréningen vett részt az egyik ismerős ezoterikus specialistánál.

„Éreztem, hogy ide el kell menni. Ez nem tanfolyam. Van valami letisztulni valóm. Van valami, biztos, amivel szembe kell néznem. Tudod? Ez rólam szólt. [...] Szemben ültünk egymással és akkor Marika [ti. a tréning vezetője, K-H. J.] vezényelt: 'a megbocsájtásról mondjál!' [ti. annak, akivel párban ülték, K-H. J.]. Szem a szembe néz és beszélni. Amikor jelet adott, akkor a másiknak kellett mondani valamit. Azt akkor újra nekem. Olyanok jöttek föl, amire nem is gondoltam. [...] és képzeld el, hogy egyszer így becsúszott egy arc. Az ő [ti. a Zitával szemben ülő nő, K-H. J.] arca helyett a bátyámat láttam. [...] Ugye, sose vagy egyedül. Olyan helyen meg főleg nem. Egy rakás idegen [itt alien értelemben] körülvett bennünket, gondolom, amikor nyílunk [ti. amikor megnyílik a fejtetőn levő korona csakra, K-H. J.]. És anélkül, hogy én elfogadtam volna, hogy a bátyám jelent meg, megindultak a könnyeim, és elkezdtek patakozni a könnyeim. És zavarba voltam. Nem tudtam, hogy hogyan [történhetett ez]. Az érzésem az volt, hogy vetített kép, és mégis ez megjelent nekem. Hogyhogy most? Szóval nem tudtam letisztítani.”⁶²

Zita tanácstalanul állt az újabb halotti jelenés előtt: ha már egyszer eltávozott a bátyja szelleme, akkor miért van újra itt? Üzenni akar? Kétkedni kezdett, de nem a saját hozzáértésében: meg sem fordult a fejében, hogy esetleg nem sikerült megfelelően a korábbi szellembesz-szertartás. Gondolataiban a gyanú ütötte fel a fejét: valóban a bátyja szellemét látta-e, sőt, egyáltalán valódi látomás volt-e, vagy szemfényvesztés, amit megtapasztalt? Ekkor kapta Kavassilas könyvének részleteit egy e-mailben. Különösen az a fejezet ragadta meg, amelyik arról szól, hogy az angyalok tulajdonképpen földönkívüli lények, akik az egyház segítségével manipulálják az emberiséget:

„Aztán vannak ezen az oldalon [ti. a gonoszokén K-H. J.] az arkok. Ugye tudod, kik az arkok? Az arkangyalok. Azok pedig az egyházon keresztül [csinálják]. Szárnyakkal jelennek meg. Azzal, hogy nekik könyörögsz, imádkozol és hálát mondasz, energiát nyernek.

62 Siklós-Máriagyűd 2015 február.

Ők ebből az energiából érnek, mert energia nélkül nincs élet. És csinálják a körforgást, visszalöknek újra. Tehát ezér' van az újrászületés.”⁶³

A káros földönkívüli befolyásolás konkrét módszereiről szóló részek is érdekelték Zitát, és itt talált rá arra a passzusra, ami végleg eligazította őt a kétséges látomás ügyében:

„A 4. dimenzióban a negatív entitások fejlett technikával és erős manipuláló tehetséggel rendelkeznek – képesek ál-holografikus képeket kivetíteni, ál-szintetikus fénylényeket létrehozni, lebéntani az energia centrumjainkat (paralízis), a gondolatainkba belépni, érzéseinket befolyásolni.”⁶⁴

Zita már biztos volt abban, hogy angyali megtévesztés áldozata lett:

„Hát, mikor én ezzel szembesültem, két napig dühös voltam. Haragudtam az angyalokra, hogy átbasztak!⁶⁵ Megmondom én, kerek pereg! [...] Segítenek [az angyalok]. Minden igaz, amit tanítanak velünk! Jönnek, meg érzed az erőt, a jelenlétet. És megoldódik a helyzeted. És tényleg segítenek. De ők ebből baromira nagy erőt nyernek! Ha te egy jó [...] imádkozós vagy, visszalöknek újra. Átbaszottnak éreztem magamat.”⁶⁶

Még mindig maradtak azonban kételyei, és a halott fivérével lezáratlan ügyében sem jutott előre. Amikor szellemsebész barátnője felhívta, hogy számon kérje rajta hetek óta megválaszolatlan emailjét, újabb bizonyítékot kapott az angyalok csalására. Az elektronikus levélben egy youtube videó linkjét találta: egy koncert-felvételre mutatott, ahol – állítólag – egy angyal is énekel az énekessel együtt.⁶⁷ (6. kép) A videofilmet nyilván azért tették nyilvánossá, hogy hitelesen bizonyítsa az angyalok létezését.⁶⁸ Zita többször egymás után is megnézte a filmet.

63 Siklós-Máriagyűd 2015 február.

64 <http://drunvalomelchizedek.network.hu/forumtema/george-kavassilas-jovendolese-avagy-mi-varhato-2011-2013-ig-oszefoglalo>

65 Zita ritkán használ trágár kifejezéseket, ha beszélgetünk. Ekkor valóban elfutotta a düh: kivörösödött, az asztalt csapkodta és kiabált. Egészen felzaklatta magát. K-H. J.

66 Siklós-Máriagyűd 2015 február.

67 Lásd <https://youtu.be/zo6Nu5W256M>. A felvétel Jason Upton alexandriai (Luisiana, US) koncertjén készült. A video egy hazai blogban is szerepel: <http://ujvilagtudat.blogspot.hu/2014/12/valodi-angyal-eneket-rogzitette-egy.html#.VJ-1FsBYA>.

68 Ebből a szempontból hasonlít a karizmatikus mozgalmakból jól ismert megnyilatkozáshoz, a nyilvános tanúságtételhez, annak mintegy filmes megfogalmazásaként is értelmezhető.

www.ujvilagtudat.blogspot.hu

6. kép: Jason Upton koncertjén egy angyallal énekel
(Forrás: <http://ujvilagtudat.blogspot.hu/2014/12/valodi-angyal-eneket-rogzitette-egy.html>, elérés ideje: 2016. 08. 16.)

„[...] egy külföldi énekes a Szentlélektől megszállva énekelt. Olyan hangon, olyan erővel, hogy mindenki érezte azt a felemelkedettséget, azt a különlegességet, azt az óriási erőt. Egy négyéves kisgyerek odament hozzá, és azt mondta, hogy: 'Itt egy angyal!' Senki más nem látta, csak az a négyéves. Ő [ti. az énekes] se látta. De csináltak több képet. Képzeld, a fényképen ott az angyal! A fényképen. De egy angyal alakú fénylény. A lábát nem lehet látni, mer' az sokat elárul. [...] A felvételen hallani, mintha még valaki énekelne. De senki nem énekelt akkor ott, csak egyedül ez az ember. Se a zenekarral se, se senki nem énekelt. Az angyal énekel a fiúval. Érted? [...] És képzeld el, nézem, és azt érzem, hogy nem billent ki az egyensúlyomból. Nem ájulok el tőle. Nem, hogy 'Húú, az angyal!' Érzéketlen [vagyok]. Mi van velem? Mondom magamba. Na, mondom, most ez vetített angyal vagy igazi? Mert ha a lábát látnád, akkor tudnád. Mer' az elárulja. Az angyaloknak nincs lábuk. Az igazi fénylényeknek nincs. Aki nem igazi, a vetített, annak van! Érted? De a képen nem lehet látni.”

Nyilvánvaló, hogy Zita még a film megnézése után sem tudta eldönteni, hogy valóban manipuláció áldozata lett-e akkor, amikor egy pillanatra a bátyját látta egy másik ember arca helyén. De úgy tűnik, hogy ez már nem játszott szerepet abban, hogy az angyalok iránti korábbi érzései csaknem semmivé váljanak. A történet angyalokra vonatkozó fejezete itt tulajdonképpen véget ér. De a bátyjával még mindig fennállt az adóssága. Hamarosan ez is rendeződött, mert Zita újabb álmot látott.

„Egész évbe’ talán egyszer vagy kétszer tudok pár pillanatot az álmaimból, és ötven napra, pontosan ötven napra, mikor meghalt a bátyám, álmodtam vele. Eljött éjjel elköszönni. Mer’ ugye nem tudunk elköszönni tőle, mert a sógornónk nem engedett közelébe. Há’ borzasztó volt, amit művelt velünk! [Mélyet sóhajt.] És úgy képzeld el, hogy azt álmodtam, hogy egy háznál vagyunk, az udvarba’. De nem láttam a házat, ezt csak mind tudtam. Sokan vagyunk. És ott álltak a testvéreim. Tudtam, hogy a testvéreim, de nem emlékszem, hogy ki vót ott. [...] Mondta valamelyikük, hogy itt a Józsi [ti. Zita bátyja, K-H. J.] ‘Akkor én megyek, megkeresem’ - mondom. Ahogy akartam menni, ő jött a házból hozzám. Láttam őt. Harminc éves körüli volt. Vékony volt. Láttam. És képzeld el, hogy odaért, megöleltük egymást, és annyit kérdeztem tőle, hogy ‘hogyan vagy?’ Akkor aszonta, hogy ‘még kapok egy pár kezelést.’ És fölébredtem. Tehát eljött. Azóta se, azelőtt se. És én tényleg nem vagyok egy álmodozós, de tudom, hogy akkor ment el. Elköszönt tőlem.”

Anikóhoz hasonlóan Zita is arra vágyott, hogy szeretett halottját újra láthassa. De Zita nem a megszakadt köteléket akarta újrafonni, hanem elbúcsúzni a halottól. Törleszteni kívánta adósságát, ami túlságosan sokáig az emberi világban tartotta a bátyja lelkét. Milyen szerepet játszottak az angyalok ebben a helyzetben? Tulajdonképpen becsapták Zitát. Először a szellemsebészet szertartásán, amikor a segítségül hívott Szent Mihály arkangyal mégsem vezette vissza a halott lelkét. Másodszor hamis látomást küldtek neki, és így folyamatosan ébren tartották Zita lelkifurdalását. Zita bátyja nem változott angyallá, és nem is üzent az angyalok segítségével, mint tették azt régebben elhunyt szerettei. Ezen a ponton Zita másfelé indult: elfordult az angyaloktól és ehhez a döntéshez meg is találta a kellő igazolást a gyanús angyali jelenésről szóló videóban és Kavassilas konspirációs sztorijában.

Érdemes ennél a pontnál röviden elidőznünk: hogyan válhattak Zita szemében az angyalok gonosz és számító lényekké? Nem egyedi jelenséggel állunk szemben. Christopher Partridge már egy jó évtizede arról írt, hogy az UFO-vallásokban, valamint az elragadás témája köré szerveződő spiritualitásokban (*abduction spiritualities*) szereplő jóindulatú, segítőkész, az emberiség javát akaró idegenek „technológiai” angyalokból (Jung 1969: 611–612; Tumminia 2003) ártalmas lényekké változtak a közelmúltban (vagyis az ezredforduló környékén). Úgy vélte, hogy ebben a folyamatban nagy szerephez jutott az élet minősége iránti általános társadalmi elégedetlenségnek, és az ennek nyomán erőre kapó, majd egyre jobban elburjánzó összeesküvés-elméleteknek (Partridge 2003b; 2004). Ha egyet közelebb lépünk Zita esetéhez, világos, hogy ő Kavassilas tanításaiból éppen ezt a motívumot (a gonosz angyal-idegent) találta a legalkalmasabbnak, amikor magyarázatot keresett saját csalódottságára.

Összegzés

A kortárs vallási milió amorf, változékony, gyakorta teljességgel az egyénre szabott hitrendszereiben az egyik legfontosabb életvezetési stratégia az életcél (életfeladat) megtalálása, amely csak a folyamatos lelki és szellemi fejlődés útján lelhető fel. Nem véletlen, hogy a vallás e kortárs megnyilvánulásában a „kereső” (*seeker*) attitűdje a legjellemzőbb szerepforma. (Sutcliffe 2000; 2004) A spirituális ösvény, ami fontos része az egyéni világképnek, folyamatosan formálódik, működtetése a közlekedésbeli tájékozódásunkat elősegítő útvonaltervezőhöz hasonlítható: mindig naprakésznek, rugalmasnak kell lennie, gyorsan és kielégítően kell reagálnia bármilyen változásra. Itt két esettanulmányon keresztül mutatuk be azokat a stratégiákat, amelyek akkor léptek működésbe, amikor az egyén a spirituális fejlődés közben váratlan, nehéz helyzettel találkozott, ezért akadályba ütközött. A spirituális ösvény újratervezése mindkét esetben a világkép megváltozását eredményezte. Anikónak a fia elvesztése utáni gyász munkában hatékony segítséget jelentett, hogy látomásai az angyalok új, ezoterikus kultusza keretében nyertek értelmet, és így fia túlvilági sorsa is megnyugtatóan rendeződött. Zita számára pedig épp ez az angyalkultusz nem nyújtott kielégítő magyarázatot azokhoz a halotti jelenésekhez, amelyeket a bátyja halála után tapasztalt. Fogódzóként az UFO-kultuszhoz és olyan összeesküvés-elméletekhez (Dyrendal 2016) fordult, ahol az angyalok démonikus lények, az emberiséget manipuláló földönkívüli intelligenciák kiszolgálói, és az emberiséget fenyegető intergalaktikus összeesküvésben vesznek részt. Zita, új nézeteit követve, nem hívja segítségül az angyalokat többé, bár – a korábbi tisztelet és bizalom maradványaként – évente egyszer (szilveszterkor) mégis megemeli az angyali jóskártyát, mert kíváncsi, mit hoz a jövő év.

Felhasznált irodalom

- Albanese, Catherine L. (1991) *Nature Religion in America. From the Algonkian Indians to the New Age*. Chicago, Chicago University Press
- Albanese, Catherine L. (2000) The Aura of Wellness. Subtle-Energy Healing and New Age Religion. *Religion and American Culture. A Journal of Interpretation*, 10 (1): 29–55.
- Barkun, Michael (2003) *A Culture of Conspiracy. Apocalyptic Visions in Contemporary America*. Berkeley – Los Angeles – London, University of California Press
- Bowman, Marion (2009) Learning from Experience. The Value of Analysing Avalon. *Religion* (39): 161–168.
- Bowman, Marion – Sutcliffe, Steven eds. (2000) *Beyond New Age. Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh, Edinburgh University Press
- Brennan, Barbara (1988) *Hands of Light. A Guide to Healing through the Human Energy Field*. New York, Bantam

- Büssing, Arndt – Reiser, Franz – Michalsen, Andreas – Zahn, Anne – Baumann, Klaus (2015) Do Patients with Chronic Pain Diseases Believe in Guardian Angels: Even in a Secular Society? A Cross-sectional Study Among German Patients with Chronic Diseases. *Journal of Religion and Health* (54): 76–86.
- Callahan, Daniel F. (2003) The Cult of St. Michael the Archangel and the “Terrors of the Year 1000”. In: Richard Landes – Andrew Gow – David C. van Meter (eds.) *The Apocalyptic Year 1000. Religious Expectation and Social Change, 950–1050*. Oxford, Oxford University Press, 181–204.
- Casey, John (2009) *After Lives. A Guide to Heaven, Hell and Purgatory*. Oxford, Oxford University Press
- Chryssides, George D. (2007) Defining the New Age. In: Daren Kemp – James R. Lewis (eds.) *Handbook of New Age*. Leiden–Boston, Brill, 5–24.
- Corrywright, Daniel (2004) Network Spirituality. The Schumacher – Resurgence – Kumar Nexus. *Journal of Contemporary Religion*, 19 (3): 311–327.
- Cowen, Douglas E. – Hadden, Jeffrey K. (2004) Virtually Religious. New Religious Movements and the World Wide Web. In: James R. Lewis (ed.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements*. Oxford, Oxford University Press, 119–143.
- DeNio Stephens, Holly (2004) Okkultizmus a mai Oroszországban. In: Bernice G. Rosenthal (szerk.) *Az okkult az orosz és a szovjet kultúrában*. Budapest, Európa Kiadó, 349–383.
- Dimant, Devorah (2004 [1996]) Men as Angels. The Self-Image of the Qumran Community. In: *History, Ideology and Bible Interpretation in the Dead Sea Scrolls*. Tübingen, Mohr Siebeck Verlag, 465–472.
- Draper, Scott – Baker, Joseph (2011) Angelic Belief as American Folk Religion. *Sociological Forum* 26 (3): 623–643.
- Dyrendal, Asbjørn (2016) Conspiracy Theories in New Religious Movements. In: James R. Lewis – Inga Bårdsen Tøllefsen (eds.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements, Vol. 2*. Oxford, Oxford University Press, 198–211.
- Engelke, Matthew (2012) Angels in Swindon. Public Religion and Ambient Faith in England. *American Ethnologist* 39 (1): 155–170.
- Esala, Jennifer J. – DEL ROSSO, Jared (2011) Emergent Objects, Developing Practices: Human-Nonhuman Interactions in a Reiki Training. *Symbolic Interactions* 34 (4): 490–513.
- Flaherty, Robert Pearson (2011) UFOs, ETs, and the Millennial Imagination. In: Catherine Wessinger (ed.) *The Oxford Handbook of Millennialism*. Oxford, Oxford University Press, 587–610.
- Frelík, Paweł (2014) Video Games. In: Robert Latham (ed.) *The Oxford Handbook of Science Fiction*. Oxford, Oxford University Press, 226–238.
- Fuller, R. W. (2004) Subtle Energies in the American Metaphysical Tradition. In: Linda L. Barnes – Susan S. Sered (eds.) *Religion and Healing in America*. Oxford, Oxford University Press, 375–386.
- Gardella, Peter (2007) *American Angels. Useful Spirits in a Material World*. (Culture America) Lawrence, University Press of Kansas

- Gilhus, Ingvild (2012) Angels in Norway. Religious Border-crossers and Border-makers. In: Marion Bowman – Ülo Valk (eds.) *Vernacular Religion in Everyday Life: Expressions of Belief*. Sheffield, Equinox, 230–245.
- Grünschloß, Andreas (2004) Waiting for the “Big Beam”. UFO Religions and “Ufological” Themes in New Religious Movements. In: James R. Lewis (ed.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements*. Oxford, Oxford University Press, 419–444.
- Gutierrez, Cathy (2013) Crimes of the Soul. Spiritualism and the Dismantling of Hell. In: Christopher Moremann (ed.) *The Spiritualist Movement. Speaking with the Dead in America and around the World. 2. Belief, Practice, and Evidence for Life after Death*. Santa Barbara–Denver–London, Praeger, 21–34.
- Hanegraaff, Wouter J. (2007) The New Age Movement and Western Esotericism. In: Daren Kemp – James R. Lewis (eds.) *Handbook of New Age*. Leiden–Boston, Brill, 25–50.
- Hesz Ágnes (2012) *Élők, holtak és adósságok. A halottak szerepe egy erdélyi faluban*. Budapest–Pécs, L’Harmattan–PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék
- Holcombe, A. D. (1996) How Spirit-Souls Become Angels. *The Journal of Religion and Psychological Research* 19 (2): 88–92.
- Højsgaard, Morten T. – Warburg, Margit eds. (2005a) *Religion and Cyberspace*. London – New York, Routledge.
- Højsgaard, Morten T. – Warburg, Margit (2005b) Introduction. Waves of Research. In: Morten T. Højsgaard – Margit Warburg (eds.) *Religion and Cyberspace*. London–New York, Routledge, 1–11.
- Hurtado, L. W. (2010) Monotheism, Principal Angels, and the Background of Christology. In: John J. Collins–Timothy H. Lim (eds.) *The Oxford Handbook of the Dead Sea Scrolls*. Oxford, Oxford University Press, 546–564.
- Jones, David Albert (2011) *Angels. A Very Short Introduction*. Oxford, Oxford University Press
- Jung, Carl Gustav (1969 [1959]) *Flying Saucers. A Modern Myth of Things Seen in the Skies*. New York, Signet Books
- Keck, David (1998) *Angels and Angelology in the Middle Ages*. New York–Oxford, Oxford University Press
- Kis-Halas Judit (2007) „Fejtetőmön arany fénygömb”. Az első lépések reiki ösvényén. Beavatás egy ezoterikus gyógyászati rendszerbe. In: Pócs, Éva (szerk.) *Maszk, átváltozás, beavatás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről V.) Budapest, Balassi, 400–420.
- Kis-Halas Judit (2008) „Ha eljönnek az angyalok...” Angyallátók, esszénusok, beavatottak a mai magyar New Age mozgalmakban. In: Pócs Éva (szerk.) *Angyalok, démonok, látók, szentek*. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben. (Tanulmányok a transzcendensről VI.) Budapest, Balassi, 243–278.
- Kis-Halas Judit (2009) „Mihály arkangyal katonái.” Kortárs látók és gyógyítók elbeszélései a természetfeletti megtapasztalásáról. In: Keszeg Vilmos –Pócs Éva –Peti Lehel (szerk.) *Válogatás látomás-elbeszélésekből és a látomásirodalomból*.

- (*Szöveggyűjtemény*) Budapest–Pécs, L'Harmattan – PTE BTK Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, 512–538.
- Kis-Halas Judit (2010) Jézus katonái a földön és a Mennyei Jeruzsálemben. Szellembészlet: egy kortárs ezoterikus gyógyászati rendszer. In: Éva Pócs (szerk.) *Mágikus és szakrális medicina. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* (Tanulmányok a transzcendensről VII.) Budapest, Balassi, 593–622.
- Kis-Halas Judit (2012) 'I make my saints work...': A Hungarian Holy Healer's Identity Reflected in Autobiographical Stories and Folk Narratives. In: Marion Bowman – Ülo Valk (eds.) *Vernacular Religion in Everyday Life: Expressions of Belief.* Sheffield, Equinox, 63–92.
- Knoblauch, Hubert (2008) Spirituality and Popular Religion in Europe. *Social Compass* 55 (2): 140–153.
- Lecouteux, Claude (2009) *The Return of the Dead. Ghosts, Ancestors and the Transparent Veil of the Pagan Mind.* Rochester, Inner Traditions
- Lindquist, Galina (2006) *Conjuring Hope. Magic and Healing in Contemporary Russia.* New York–Oxford, Berghahn Books
- Lövheim, Mia (2007) Virtually Boundless? Youth Negotiating Tradition in Cyberspace. In Nancy T. Ammerman (ed.) *Everyday Religion. Observing Modern Religious Lives,* Oxford–New York, Oxford University Press, 83–100.
- Lövheim, Mia – Linderman, Alf G. (2005) Constructing Religious Identity on the Internet. In: Morten T. Højsgaard – Margit Warburg (eds.) *Religion and Cyberspace.* London–New York, Routledge, 121–137.
- Lucas, Phillip Charles (2011) New Age Millennialism. In: Catherine Wessinger (ed.) *The Oxford Handbook of Millennialism.* Oxford, Oxford University Press, 567–586.
- Marshall, Peter (2006) Angels Around the Deathbed. Variations on a Theme in the English Art of Dying. In: Peter Marshall – Alexandra Walsham (eds.) *Angels in the Early Modern World.* Cambridge, Cambridge University Press, 83–103.
- McCormick, Debbie (2012) The Sanctification of *Star Wars*: From Fans to Followers. In: Adam Possamai (ed.) *Handbook of Hyper-real Religions.* (Brill Handbooks on Contemporary Religion V.) Leiden–Boston, Brill, 165–184.
- Moore, Rebecca (2013) Angels Among Us in Four San Diego Spiritualist Churches. In: Christopher Moreman (ed.) *The Spiritualist Movement. Speaking with the Dead in America and Around the World, Vol. 1.* Santa Barbara–Denver–Oxford, Praeger, 161–179.
- Morehead, John (2012) "A World Without Rules and Controls, Without Borders or Boundaries": Matrixism, New Mythologies, and Symbolic Pilgrimages. In: Adam Possamai (ed.) *Handbook of Hyper-real Religions.* (Brill Handbooks on Contemporary Religion V.) Leiden–Boston, Brill, 111–128.
- Muehlberger, Ellen (2013) *Angels in Late Antique Christianity.* Oxford, Oxford University Press

- Östling, Erik A. W. (2016) What Does God Need with a Starship? UFOs and Extraterrestrials in the Contemporary Religious Landscape. In: James R. Lewis – Inga Bårdsen Tøllefsen (eds.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements*, Vol. 2. Oxford, Oxford University Press, 418–427.
- Parker, James N – Parker, Philip M. (2004) *Reiki. A Medical Dictionary, Bibliography, and Annotated Research Guide to Internet References*. San Diego, ICON Health Publications
- Partridge, Christopher (2002) The Disenchantment and Re-enchantment of the West. The Religio-Cultural Context of Contemporary Western Christianity. *The Evangelical Quarterly*, 74 (3), 235–256.
- Partridge, Christopher (2003a) *UFO Religions*. London, Routledge
- Partridge, Christopher (2003b) Understanding UFO Religions and Abduction Spiritualities. In: *UFO Religions*. London, Routledge, 3–42.
- Partridge, Christopher (2004) Alien Demonology. The Christian Roots of the Malevolent Extraterrestrial in UFO Religions and Abduction Spiritualities. *Religion* (39): 139–189.
- Peti Lehel (2008) A lélekmentő. Katasztrófaélmény és imitatio Christi egy csángó asszony látomásaiban. In: Pócs Éva (szerk.) *Angyalok, démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről VI.) Budapest, Balassi, 535–552.
- Possamai, Adam (ed.) (2012) *Handbook of Hyper-real Religions*. (Brill Handbooks on Contemporary Religion V.) Leiden–Boston, Brill.
- Potrata, Barbara (2004) New Age, Socialism and Other Milleniarisms. Affirming and Struggling with (Post)socialism. *Religion, State and Society* 32 (4): 365–379.
- Primiano, Leonard N. (1995) Vernacular Religion and the Search for Method in Religious Folklife. *Western Folklore (Reflexivity and the Study of Belief)* 54 (1): 37–56.
- S. Balázs Livia (2004) Vallási elemek egy népi gyógyász tevékenységében. In: S. Lackovits Emőke – Mészáros Veronika (szerk.) *Népi vallásosság a Kárpát-medencében VI. 2. kötet*. Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, Veszprém, 213–222.
- Schindler, Amy (1999) Angels and AIDS Epidemic. The Resurgent Popularity of Angel Imagery in the United States of America. *Journal of American Culture* 22 (3): 49–61.
- Schmitt, Jean-Claude (1998) *Ghosts in the Middle Ages. The Living and the Dead in Medieval Society*. [Les revenants: les vivants et les morts dans le société médiévale. 1994, Paris, Gallimard] Chicago, The University of Chicago Press
- Schofield-Park, Lynn (2005) *From Angels to Aliens: Teenagers, the Media, and the Supernatural*. Oxford, Oxford University Press
- Smith, Simon G. (2003) Opening a Channel to the Stars. The Origins and Development of the Aetherius Society. In: Christopher Partridge (ed.) *UFO Religions*. London, Routledge, 84–102.
- Sutcliffe, Steven (2000) ‘Wandering Stars’: Seekers and Gurus in the Modern World. In: Sutcliffe, Steven – Bowman, Marion (eds.): *Beyond New Age. Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh, Edinburgh University Press, 17–36.

- (2004) The Dynamics of Alternative Spirituality: Seekers, Networks, and New Age. In: James R. Lewis (ed.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements*. Oxford, Oxford University Press, 466–490.
- Steiner, Rudolph (1914) A Mihály impulzus és a Golgotai Misztérium I-II. In: *A Golgotai misztérium előfokai. Krisztus jelenléte az emberiség fejlődésében*. (Összes művei 152.) <http://www.antropozofia.hu/ga152> (Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.)
- Tighe, Maria – Butler, Jenny (2007) Holistic Health and New Age in Britain and in the Republic of Ireland. In: Daren Kemp – James R. Lewis (eds.) *Handbook of New Age*. Leiden–Boston, Brill, 415–434.
- Trosper Shorey, Shannon (2016) Media, Technology, and New Religious Movements: A Review of the Field. In: James R. Lewis – Inga Tøllefsen (eds.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements: Volume II*. Oxford, Oxford University Press, 264–277.
- Tumminia, Diana (2003) When the Archangel Died. In: Christopher Partridge (ed.) *UFO Religions*. London, Routledge, 62–83.
- Uibu, Marko (2012) Creating Meanings and Supportive Network on the Spiritual Internet Forum “The Nest of Angels”. *Journal of Ethnology and Folkloristics* 6 (2): 69–86.
- Utriainen, Terhi (2015) Combining Christianity and New Age Spirituality. Angel Relations in Finland. In: James R. Lewis – Inga Bårdsen Tøllefsen (eds.) *Handbook of Nordic New Religions*. Leiden–Boston, Brill, 158–172.
- Utriainen, Terhi ([2013] 2016) Doing Things with Angels: Agency, Alterity and Practices of Enchantment. In: Riku Hämaläinen – Heikki Pesonen – Terhi Utriainen (eds.) *Helsinki Study of Religions. A Reader*. (Uskontontiete 17.) Helsinki, University of Helsinki, 138–149.
- Vermes Géza (1998) *A qumráni közösség és a holt-tengeri tekercsek története*. Budapest, Osiris
- Walter, Tony (2011) Angels not Souls: Popular Religion in the Online Mourning for British Celebrity Jade Goody. *Religion* 41 (1): 29–51.
- Walter, Tony (2016) The Dead Who Become Angels: Bereavement and Vernacular Religion. *Omega. The Journal of Death and Dying* 73 (1): 3–28.
- White, Dominic OP (2005) Are Angels Just a Matter of Faith? *New Blackfriars* 86 (1006): 568–583.
- Zeller, Benjamin (2012) Heaven’s Gate, Science Fiction Religions, and Popular American Culture. In: Adam Possamai (ed.) *Handbook of Hyper-real Religions*. (Brill Handbooks on Contemporary Religion V.) Leiden–Boston, Brill, 59–84.